

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОСУДДЯ

Людмила Скомороха

кандидатка юридичних наук, заслужена юристка України,
завідувачка відділу представництва інтересів
Вищої ради правосуддя в судах
(Київ, Україна)
skomorokhalv@gmail.com

УДК 342.565:347.962(477)

ЩОДО ПИТАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ

Анотація. У статті досліджуються питання порядку притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, також акцентовано увагу на питанні відмови у відкритті дисциплінарної справи стосовно судді. Відзначається доцільність удосконалення дисциплінарних процедур стосовно суддів. Наголошується на одній із проблем, яка постала перед судовою владою, це необхідність повернення довіри громадян, суспільства до судової влади, щоб кожна людина відчувала повагу до суддів. Однією з ознак демократичного суспільства є наявність у державі незалежної судової гілки влади. З часу проголошення незалежності України судова влада піддається нищівній критиці, як із боку органів державної влади, так і з боку звичайних громадян. Необхідно, щоб судова влада сама прагнула до “чистоти” своїх рядів.

Мета статті полягає у висвітленні актуальних питань інституту дисциплінарної відповідальності суддів; порівняльному аналізі національного законодавства та зарубіжної практики порядку й умов притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності; акцентуванні необхідності дотримання суддями високих стандартів поведінки задля підвищення довіри суспільства до кожного конкретного судді та судової влади загалом.

Авторка доходить висновку щодо необхідності внесення законодавчих змін, спрямованих на вдосконалення національних дисциплінарних процедур стосовно суддів. Актуальним є питання підвищення довіри до кожного судді та судової гілки влади загалом. Суддя, здійснюючи державну діяльність, є носієм судової влади, його робота пов'язана з високими психоемоційними навантаженнями, особливо сьогодні. Крім того, доцільно звернути окрему увагу на питання вдосконалення процедур подання скарг на суддів, зокрема вироблення шляхів щодо зменшення кількості скарг, які, вочевидь, мають на меті завдати шкоду судді і не містять інформації стосовно дисциплінарного проступку.

Ключові слова: судова влада; суддя; дисциплінарна відповідальність суддів; дисциплінарна скарга на суддю; незалежність суддів.

Дослідження питання ефективного формування суддівського корпусу, морально-етичного аспекту професійної діяльності судді знайшли своє відображення у працях В. Тація, Ю. Грошевого, В. Авер'янова, І. Марочкина. Водночас слід зазначити, що питання підвищення довіри народу до судової влади, притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності є вельми актуальним і недостатньо дослідженим. Вказане зумовлює потребу у проведенні досліджень у цій царині.

Метою дослідження є питання підвищення довіри громадян до суддів та судової гілки влади, аналіз існуючих національних дисциплінарних процедур стосовно суддів та вивчення зарубіжного досвіду з цих питань. Вдосконалення національного законодавства щодо порядку й умов притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, унеможливлення тиску та впливу на суддівський корпус у межах чинного законодавства, дотримання принципу незалежності судової влади в Україні.

Судочинство відіграє особливу роль як правовий механізм контролю громадянського суспільства за різними гілками влади, як важливий елемент у системі стримувань і противаг. Особлива роль суду полягає у тому, що він – арбітр у суперечках про право. У правовій державі тільки судова влада може здійснювати правосуддя. Судова влада – специфічна, незалежна гілка державної влади, здійснювана свідомим, колегіальним розглядом і вирішенням у судових засіданнях суперечок про право¹.

А. Коні вказував, що довіра до судді є необхідною умовою його діяльності. Він живий і самостійний виразник цілей законодавця на додачу до явищ повсякденного життя. Між вказівками його совісті і свавіллям є величезна різниця. Те, що називається “суддівською совістю”, тобто сила, що підтримує суддю і вносить особливий, піднесений сенс у творену ним справу.

Суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним і керується верховенством права (ст. 129 Конституція України)². Незалежність суддів забезпечується особливим порядком його призначення, притягнення до відповідальності, звільнення та припинення повноважень (п. 1 ч. 5 ст. 48 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (далі – Закон)³). Суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з підстав, визначених ст. 106 Закону. Відповідно до ч. 1 ст. 107 Закону визначено, що право на звернення зі скаргю щодо дисциплінарного проступку судді, з повідомленням про вчинення дисциплінарного проступку суддею (дисциплінарною скаргю) має будь-яка особа. Громадяни здійснюють зазначене право особисто або через адвоката, юридичні особи – через адвоката, органи держав-

² Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>> (дата звернення: 28.11.2022).

³ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>> (дата звернення: 01.12.2022).

ної влади та органи місцевого самоврядування – через своїх керівників або представників. Адвокат зобов'язаний перевірити факти, що можуть тягнути за собою дисциплінарну відповідальність судді, до подання відповідної дисциплінарної скарги.

Необхідно зазначити, що відповідно до ч. 6 ст. 107 Закону дисциплінарну справу щодо судді не може бути порушено за скаргою, що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку судді, а також за анонімними заявами та повідомленнями.

Положення ст. 44 Закону України “Про Вищу раду правосуддя” (далі – Закон про раду)⁴ передбачають, що дисциплінарна скарга залишається без розгляду та повертається скаржнику, зокрема, якщо дисциплінарна скарга подана з порушенням порядку, визначеного Законом; дисциплінарна скарга не містить відомостей про ознаки дисциплінарного проступку судді (пункти 1–2 ч. 1 ст. 44 Закону про раду).

Отже, зміст ч. 6 ст. 107 Закону фактично відповідає положенням вказаних пунктів 1–2 ч. 1 ст. 44 Закону про раду і є підставою для повернення дисциплінарної скарги, а не підставою відмови у порушенні/відкритті дисциплінарної справи.

Стаття 45 Закону про раду вміщує чіткі та конкретні підстави для відмови у відкритті дисциплінарної справи. У відкритті дисциплінарної справи має бути відмовлено, якщо: 1) факти неналежної поведінки судді, що повідомляються у дисциплінарній скарзі, вже були предметом перевірки та розгляду і щодо них відмовлено у відкритті дисциплінарної справи або ухвалено рішення у дисциплінарній справі; 2) закінчився встановлений законом строк для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності; 3) очевидною метою подання скарги є спонукання судді до ухвалення певного судового рішення; 4) суть скарги зводиться лише до незгоди із судовим рішенням. Рішення про відмову у відкритті дисциплінарної справи ухвалюється Дисциплінарною палатою та оскарженню не підлягає. Вочевидь пункти 3 та 4 ч. 1 ст. 45 Закону про раду містять у собі певні складові, що можуть мати свій прояв у можливому тиску на суддю. Наприклад, подання скарги задля спонукання до ухвалення певного судового рішення.

Не допускається зловживання правом звернення до органу, уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження, зокрема й ініціювання питання відповідальності судді без достатніх підстав, використання такого права, як засобу тиску на суддю у зв'язку зі здійсненням ним правосуддя (ч. 4 ст. 107 Закону).

Відповідно до ст. 376 Кримінального кодексу України

⁴ Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>> (дата звернення: 02.12.2022).

1. Втручання в будь-якій формі в діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення – карається штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців.
2. Ті самі дії, якщо вони перешкодили запобіганню кримінальному правопорушенню чи затриманню особи, яка його вчинила, або вчинені особою з використанням свого службового становища, – караються позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або арештом на строк до шести місяців, або позбавленням волі на строк до трьох років⁵.

Рада суддів України у рішенні від 1 березня 2019 р. № 13 вказала:

Наявність скарги щодо судді у провадженні Вищої ради правосуддя – не породжує конфлікту інтересів у діяльності судді щодо розгляду конкретної судової справи. Подання учасником такого судового провадження скарги на дії судді до Вищої ради правосуддя до закінчення судового розгляду справи може свідчити про вплив на суд, у разі, коли це здійснюється як тиск на суддю з метою, зокрема, перешкодити виконанню суддями професійних обов'язків або схилити їх до винесення неправосудного рішення, тощо, що може мати ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 376 Кримінального кодексу України⁶.

Дослідивши національне законодавство щодо дисциплінарної відповідальності суддів, є сенс розглянути зарубіжний досвід із цього питання з метою запозичення позитивних аспектів до національного законодавства.

У кримінальному законодавстві низки зарубіжних країн у подібних нормах про втручання у діяльність учасників відносин судочинства і виконання судових рішень визначено такі діяння, в яких полягають різні форми втручання: підкуп, залякування, перешкоджання (ч. 5 ст. 471bis КК Іспанії), схиляння (ст. 289 КК Болгарії), перешкоджання будь-яким способом (ст. 231 КК Литовської Республіки)⁷.

Звернувшись до зарубіжного досвіду законодавчого регулювання питання дисциплінарної відповідальності суддів, доцільно звернути увагу на Закон Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності

⁵ Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>> (дата звернення: 12.12.2022).

⁶ Про внесення змін до рішення РСУ від 08.06.2017 № 34: рішення від 1 березня 2019 р. № 13 <<http://rsu.gov.ua/ua/documents?id=93&page=12&per-page=8>> (дата звернення: 12.12.2022).

⁷ Л Палох, ‘Проблеми регламентації ознак об'єктивної сторони складу злочину “втручання в діяльність судових органів” (2020) 5 Підприємство, господарство і право 265.

суддів”⁸, що визначає вимоги до форми та змісту заяви. Так, заява про дії судді, які можуть скласти дисциплінарні порушення, має містити: ідентифікаційні дані та інформацію про автора заяви; прізвище судді, щодо якого подано заяву; дату та місце вчинення дій, описаних у заяві; короткий опис обставин, які передбачають дисциплінарні порушення; приведення, у разі потреби, доказів, що свідчать про дію, на яку посилаються, або вказівку осіб, які можуть підтвердити факти, викладені автором заяви, якщо такі існують на момент подання заяви; дату та підпис автора заяви. Заява вважається явно необґрунтованою, в якій наведено обставини, що не стосуються порушень (передбачених ст. 4)⁹, зі строком позовної давності (передбаченим ст. 5)¹⁰, або заяву подано повторно, без наведення нових доказів (ст. 20 вказаного Закону).

⁸ О дисциплинарной ответственности судей: Закон Республики Молдова от 25 июля 2014 г. № 178 <<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=354341&lang=2>> (дата звернення: 15.11.2022).

⁹ Закон Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності суддів”:

Стаття 4. Дисциплінарні порушення

(1) Дисциплінарними порушеннями є: а) недотримання, навмисне або за грубою недбалістю, обов’язку самовідводу, коли суддя знає або повинен знати про існування однієї з обставин, передбачених законом, для самовідводу, а також формулювання повторних та невиправданих висловлювань про самовідвід по тій самій справі, у результаті чого розгляд справи затягується; б) ухвалення судового рішення, в якому навмисно або за грубою недбалістю було порушено основні права та свободи фізичних або юридичних осіб, гарантовані Конституцією Республіки Молдова та міжнародними договорами про основні права людини, стороною яких є Республіка Молдова; в) дії судді у процесі здійснення правосуддя, що доводять його грубий та явний непрофесіоналізм; г) втручання у діяльність здійснення правосуддя іншими суддями; е) незаконне втручання або експлуатація позиції судді у відносинах з іншими органами влади, установами або службовцями або для вирішення певних вимог, домагання або злагоди з метою задоволення особистих інтересів або інтересів інших осіб або для отримання неналежної вигоди; ф) недотримання тасмниці наради суддів або конфіденційності діяльності такого характеру, а також інших конфіденційних відомостей, що стали йому доступними під час виконання повноважень відповідно до закону; г) порушення, з вини судді, строків виконання процесуальних дій, у тому числі строків складання судових рішень та передачі копій цих рішень учасникам процесу, якщо це безпосередньо стосується прав учасників процесу або інших осіб; ж) невмотивована відсутність на роботі, запізнення або передчасний відхід з роботи, якщо це завдало шкоди діяльності інстанції; з) порушення у процесі здійснення правосуддя імперативних норм законодавства; и) невиконання або виконання із запізненням або невідповідне виконання службового обов’язку без розумного обґрунтування, якщо це безпосередньо зачіпає права учасників процесу чи інших осіб; к) неповажне ставлення у процесі здійснення правосуддя до колег, адвокатів, експертів, свідків чи інших осіб; л) порушення положень про несумісність, заборони та службові обмеження щодо суддів; м-1) недотримання положень частини 2 статті 7 Закону про оцінку інституційної невідчужуваності від 23 грудня 2013 року № 325; н) перешкоджання будь-якими засобами діяльності судових інспекторів; р) інші діяння, які можуть торкнутися честі, професійної порядності або престижу правосуддя в тій мірі, в якій це зачіпає довіру до правосуддя, вчинені при виконанні службових обов’язків або поза їх виконанням, які за своєю тяжкістю не можуть бути кваліфіковані лише як порушення Кодексу професійної етики та поведінки суддів.

(2) Дисциплінарним порушенням, вчиненим головами та заступниками голів судових інстанцій, є невиконання або виконання із запізненням або невідповідне виконання, без розумного обґрунтування, обов’язків, встановлених статтею 16¹ Закону від 6 липня 1995 року № 514-XIII “Про судоустрій”, та діяльність судової інстанції.

(3) Дисциплінарна відповідальність не залежить від факту, чи оскаржується акт, виданий суддею, який є суб’єктом дисциплінарної справи, або від результату розгляду апеляції чи скарги.

¹⁰ Закон Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності суддів”:

Стаття 5. Строк давності притягнення судді до дисциплінарної відповідальності

(1) Суддя може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності протягом 2 років з дня вчинення дисциплінарного порушення.

(2) У відступ від положень частини (1), у разі якщо на підставі остаточного рішення національної або міжнародної судової інстанції виходить, що суддя вчинив дисциплінарне порушення, він

Статтею 22 Закону Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності суддів” передбачено повернення заяв про обставини можливих дисциплінарних порушень, якщо заява не відповідає вимогам форми та змісту (зазначеним у ст. 2)¹¹ судовий інспектор протягом 3 робочих днів з дня, коли йому розподілили заяву на попередню перевірку, повертає її автору, вказавши встановлені недоліки, рішенням, яке не підлягає оскарженню, з поясненням права на подання нової заяви. Судовий інспектор, який повернув заяву, передає копію листа про повернення заяви головному судовому інспектору для ознайомлення та ведення статистичного обліку.

Відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності суддів”¹², якщо ознаки складу дисциплінарного порушення не встановлені, судовий інспектор приймає вмотивоване рішення про відхилення заяви, яка може бути оскаржена у порядку, встановленому ч. 1 ст. 231. Тобто за відсутності ознак складу дисциплінарного порушення або якщо обставини, наведені у заяві, не підтверджуються доказами, поданими у процесі попередньої перевірки, судовий інспектор, якому було розподілено заяву, мотивованим рішенням відхиляє заяву як необґрунтовану. Рішення про відхилення заяви може бути оскаржене автором заяви у складі дисциплінарної колегії на розгляд скарг протягом 15 днів з дня прийняття мотивованого рішення).

Частиною 1 ст. 39 Закону Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності суддів” рішення дисциплінарної колегії можуть бути оскаржені у Вищій раді магістратури за допомогою колегії, особами, які подали заяву, судовою інспекцією або суддею, щодо якого винесено рішення, у 15-денний строк із дня отримання копії мотивованого рішення. 15-денний термін оскарження не підлягає відновленню. Після закінчення цього терміну неоскаржені рішення дисциплінарної колегії стають остаточними.

5 серпня 2021 р. набрав чинності Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя” (далі – Закон № 1635-IX)¹³, яким

притягується до дисциплінарної відповідальності протягом 1 року з дня, коли рішення національної або міжнародної судової інстанції стає остаточним, але пізніше 5 років із дня скоєння злочину.

¹¹ Закон Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності суддів”:

Стаття 2. Принципи дисциплінарного провадження щодо суддів

Дисциплінарне провадження щодо суддів ґрунтується на принципах: а) законності; б) дотримання незалежності правосуддя; с) справедливого провадження; d) пропорційності між санкцією та скоєним дисциплінарним порушенням; e) прозорості.

¹² О дисциплинарной ответственности судей (н 8).

¹³ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя: Закон України від 14 липня 2021 р. № 1635-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1635-20#Text>> (дата звернення: 01.12.2022).

внесено зміни до Закону про раду, зокрема в частині здійснення дисциплінарних проваджень щодо суддів. Законом № 1635-IX викладено в новій редакції ст. 28 Закону про раду, якою передбачено утворення служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя.

Відповідно до абзацу 1 ч. 3 46 Закону про раду, рішення про відмову у відкритті дисциплінарної справи на вимогу члена Дисциплінарної палати, який не згодний із таким рішенням, або на вимогу дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя – доповідача передається на затвердження до Вищої ради правосуддя у пленарному складі.

Положення Закону № 1635-IX щодо створення Служби дисциплінарних інспекторів нині не реалізовано.

Відповідно до ст. 131 Конституції України, ч. 1 ст. 18 Закону про раду Вища рада правосуддя є повноважною за умови обрання (призначення) на посаду щонайменше п'ятнадцяти членів, серед яких більшість становлять судді (включаючи суддів у відставці), та складення ними присяги.

Рішеннями Вищої ради правосуддя від 26 січня та 22 лютого 2022 р. припинено за власним бажанням повноваження 12-ти її членів. Таким чином, із 24 лютого 2022 р. повноважний склад Вищої ради правосуддя відсутній.

Венеційська комісія на запит Конституційного Суду України опублікувала Спільний звіт *amicus curiae* Венеційської комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи щодо окремих питань, пов'язаних із виборами та дисципліною членів Вищої ради правосуддя від 21–22 жовтня 2022 р.¹⁴, у якому, зокрема, вказано, що стосується поточної ситуації у Вищій раді правосуддя, здається, що втрата кворуму стала результатом не рішень Ради з етики, а масової відставки членів Вищої ради правосуддя. Навіть якби Конституційний Суд України визнав неконституційність деяких положень, це не повинно вплинути на позицію тих членів, які добровільно пішли у відставку і добросовісність яких Рада з етики навіть не змогла оцінити.

Дисциплінарні стягнення застосовуються до суддів, що обіймають посаду, і до тих, хто пішов у відставку за дії, вчинені при виконанні службових обов'язків. Дисциплінарна колегія – це незалежний орган, що розглядає дисциплінарні справи щодо суддів, які займають посаду, та суддів, які пішли у відставку за дії, вчинені при виконанні службових обов'язків, та застосовує дисциплінарні стягнення (статті 7, 8 Закону Республіки Молдова “Щодо дисциплінарної відповідальності суддів”).

Видається слушним звернути увагу на доцільність запровадження подібної норми у національному законодавстві щодо можливості при-

¹⁴ Ukraine – Joint amicus curiae brief on certain questions related to the election and discipline of the members of the High Council of Justice, adopted by the Venice Commission at its 132nd Plenary Session (Venice, 21–22 October 2022) <[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)023-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)023-e)> (accessed: 02.12.2022).

тягнення суддів, які вийшли у відставку, до дисциплінарної відповідальності, оскільки це дасть змогу об'єктивно та в повному обсязі розглянути дисциплінарну справу стосовно судді і у разі наявності його провини накласти відповідні санкції на нього.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 44 Закону про раду дисциплінарна скарга залишається без розгляду та повертається скаржнику, якщо у дисциплінарній скарзі порушується питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, звільненого з посади або повноваження якого припинені.

Отже, необхідно вказати на те, що право судді подати заяву про звільнення з посади, не може слугувати засобом уникнення покарання за скоєне ним правопорушення.

Крім того, доцільно розглянути досвід Вірменії. Так, відповідно до ст.141 Судового кодексу Республіки Вірменія від 7 лютого 2018 р.¹⁵ суддю до дисциплінарної відповідальності притягує Вища судова рада.

Правомочність на порушення дисциплінарного провадження щодо судді мають: Комісія з дисциплінарних питань; уповноважений орган (ч. 1 ст. 145 Судового кодексу Республіки Вірменія).

Частиною 6 ст. 146 Судового кодексу Республіки Вірменія встановлено, що дисциплінарне провадження не порушується, якщо:

- 1) щодо того ж судді за одну й ту саму дію є провадження, порушено тим самим органом, що порушує провадження;
- 2) щодо того ж судді за одну й ту саму дію щодо питання притягнення до дисциплінарної відповідальності є рішення того ж органу про непорушення дисциплінарного провадження або припинення провадження;
- 3) щодо того ж судді за одну й ту саму дію щодо питання притягнення до дисциплінарної відповідальності є рішення Вищої судової ради.

За результатами проведених досліджень орган, що порушив провадження, виносить одне з таких рішень:

- 1) про припинення дисциплінарного провадження;
- 2) про звернення до Вищої судової ради з клопотанням про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Орган, що порушує провадження, припиняє дисциплінарне провадження, якщо:

- 1) немає підстав для притягнення до дисциплінарної відповідальності;
- 2) той самий орган, який порушив провадження, раніше за ту саму дію щодо однієї й тієї ж особи не порушував дисциплінарного провадження або припинив порушено дисциплінарне провадження;

¹⁵ Судовий кодекс Республіки Вірменія від 7 лютого 2018 р. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:8DRox_I7-ssj:https://www.arlis.am/DocumentView.aspx%3Fdocid%3D130486+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 16.11.2022).

3) раніше подав до Вищої судової ради клопотання про притягнення до дисциплінарної відповідальності однієї й тієї ж особи за ту саму дію;

4) є рішення Вищої судової ради щодо питання притягнення до дисциплінарної відповідальності судді на підставі одного і того ж дисциплінарного порушення;

5) повноваження судді припинено або завершено.

У разі, якщо за однією і тією самою підставою щодо одного і того ж судді вже порушено дисциплінарне провадження, орган, який порушив провадження пізніше, виносить постанову про зупинення дисциплінарного провадження. З дня призупинення дисциплінарного провадження до його поновлення строк встановленого цією статтею дисциплінарного провадження припиняється (частини 5–7 ст. 147 Судового кодексу Республіки Вірменія)¹⁶.

Відповідно до ст. 156 Судового кодексу Республіки Вірменія Вища судова рада відхиляє клопотання про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, якщо:

1) є будь-яка підстава, встановлена ч. 6 ст. 146 та ч. 6 ст. 147 цього Кодексу;

2) орган, що порушив провадження, порушив терміни, встановлені цим Кодексом, для розгляду дисциплінарного провадження щодо судді, і суддя згоден із припиненням провадження з цієї підстави.

Крім того, заслуговує на увагу положення ст. 157 вказаного Кодексу про перегляд Вищою судовою радою рішень щодо питання про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за нововиявленими або новими обставинами.

Так, Вища судова рада має право переглянути своє рішення щодо питання про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за нововиявленими або новими обставинами.

Клопотання про перегляд за нововиявленими або новими обставинами може бути подано протягом 3 місяців з моменту виявлення підстав, встановлених частинами другою та третьою цієї статті, якщо після набрання чинності рішенням Вищої судової ради не минуло 20 років. Суддя може подати клопотання про перегляд також після закінчення 20 років із дня набрання чинності рішенням Вищої судової ради.

Заява про перегляд рішення Вищої судової ради може бути подана органом, який порушив дисциплінарне провадження щодо судді, або суддею, щодо якого винесено рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності.

¹⁶ Судовий кодекс Республіки Вірменія від 7 лютого 2018 р. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:8DRox_I7-ssj:https://www.arlis.am/DocumentView.aspx%3Fdocid%3D130486+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 16.11.2022).

Обов'язок щодо доведення обставин, що є підставою для перегляду рішення Вищої судової ради про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, несе особа, яка подала заяву.

Якщо Вища судова рада вважає, що немає підстав для перегляду рішення про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за нововиявленими або новими обставинами, то виносить рішення про відмову у перегляді рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Вища судова рада, за наявності підстав для перегляду рішення Вищої судової ради за нововиявленими або новими обставинами, скасовує своє рішення та виносить нове рішення.

Якщо Вища судова рада за нововиявленими або новими обставинами скасовує рішення про припинення повноважень судді як дисциплінарну відповідальність, то виносить рішення про поновлення судді на посаді, яку він займав раніше. У разі відсутності вакансії на посаду судді відповідної спеціалізації у цьому суді суддя набуває статусу резервного судді. У разі відновлення на посаді, судді виплачується середня заробітна плата за весь період вимушеного простою.

Національне законодавство не передбачає перегляду питання притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за нововиявленими або новими обставинами. У той час, як правове закріплення подібного положення видається доцільним та є свідченням справедливості, об'єктивності та логічності у питанні притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Судова влада зобов'язана діяти згідно з Конституцією і законами України, і в цьому знаходить прояв державно-владна сила судової влади, яка не повинна нехтувати своїми принципами, має завжди діяти в ім'я закону і справедливості. Саме висока місія суду дає можливість будувати громадянське суспільство, члени якого та їх об'єднання користуються широким колом прав і свобод, а всі їх взаємовідносини будуються на основі права.

Висновки. Авторка доходить висновку, що суспільство все більше схильне до розгляду роботи судді виключно через призму негативу, можливості притягнення його до відповідальності визначення підстав та умов, за яких на суддю буде накладено стягнення. Можливо, одним з аспектів цієї проблеми можна назвати дефіцит моральності в поведінці суддів. Коли йдеться про проблеми, що є у суддівському корпусі, то очевидним постає запитання: з кого складається такий корпус і на яких засадах відбувається його формування?

Одним з елементів професійності судді є професійний обов'язок, пов'язаний із професійною честю, етичністю, моральністю, постійним підвищенням майстерності, вихованням у людей поваги до закону. Водночас не можна не брати до уваги механізм і підстави притягнення

судді до відповідальності, а також необхідності захисту суддів від необґрунтованих скарг на їхню діяльність. Суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з підстав, визначених законодавством. Від ефективного та прозорого процесу притягнення судді до дисциплінарної відповідальності залежить довіра до судової гілки влади.

REFERENCES

Bibliography

Journal articles

1. Paliukh L, 'Problemy rehlamentatsii oznak ob'iektyvnoi storony skladu zlochynu "vtruchannia v diialnist sudovykh orhaniv"' (2020) 5 *Pidpriemstvo, gospodarstvo i pravo* 265.
2. Vinokurova L, 'Sudova systema v Ukraini: neobkhdnist reformuvannia' (2007) 32 *Aktualni problemy polityky. Zbirnyk naukovykh prats* 111–9.

Liudmyla Skomorokha

ON ISSUE OF DISCIPLINARY RESPONSIBILITY OF JUDGES

Abstract. The article examines the issue of the procedure for bringing a judge to disciplinary responsibility, and focuses on the issue of refusal to open a disciplinary proceeding against a judge. The appropriateness of improving disciplinary procedures for judges is noted. One of the problems faced by the judiciary is emphasized, which is the need to restore the trust of citizens and society in the judiciary so that every person shows respect to a judge. One of the signs of a democratic society is the presence of an independent judicial branch of government in the state. Since the declaration of Ukraine's independence, the judiciary has been subjected to destructive criticism, both from the state authorities and from ordinary citizens. It is necessary that the judiciary itself aspire to the "purity" of its ranks.

The purpose of the article is to explain current issues of disciplinary responsibility of judges; comparative research of national legislation and foreign practice of the procedure and grounds for bringing judges to disciplinary responsibility; emphasize that judges should maintain the high standards of behavior in order to increase public trust in each specific judge and the judiciary in general.

The author concludes that it is necessary to make legislative changes aimed at improving national disciplinary procedures for judges. The issue of increasing trust in each judge and the judicial branch in general is urgent. A judge, carrying out state activities, is the representative of the judiciary, his work is associated with high psychological stress, especially today. In addition, it is advisable to pay special attention to the issue of improving the procedures for filing complaints against judges, in particular, developing ways to reduce the number of complaints that are obviously intended to harm the judge personally and do not contain information about a disciplinary offense.

KEYWORDS: judicial authority; judge; disciplinary responsibility of judges; disciplinary complaint against a judge; judicial independence.